

DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI

ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI

- Davranış bozuklukları çocuğun çeşitli ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı, iç çatışmalarını davranışlarına aktarması sonucu ortaya çıkar. Hırçınlık, sinirlilik, saldırganlık, inatçılık, yalan, çalma, küfür gibi davranışlar davranış bozukluklarına girer.

BİR ÇOCUĞUN DAVRANIŞININ BOZUKLUK SAYILABİLMESİ İÇİN BAZI ÖLÇÜTLER GEREKİR.

BU ÖLÇÜTLER:

- 1) **Yaşa uygunluk:** Her gelişim döneminin kendine özgü davranışları vardır. Bu nedenle çocuğun içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini iyi bilmek gerekir. Ör; 2 yaş çocuğu negativist, hareketlidir ve istenilen Şeyi yapmaz. Freud'un anal, Erikson'un özerkliğe karşı kuşku ve utanç dönemine rastlayan bu yaşlarda çocuk, özerk bir birey olduğunu öğrenir. Kendisi istemeyince altının değiştirilmesini istemez, öpülmeyi reddeder.
- 3-5 yaş çocuğu dikkat çekmek ister. Hayal dünyası çok geniş olduğu için inanılmaz öyküler anlatabilir. Henüz yalanla yalan olmayanı ayırt edemezler. Bu nedenle bu yaşlardaki çocukların anlattıkları yalan olarak kabul edilmezken, 11-14 yaşlarındaki çocuklarda görülen yalan normalden sapan bir davranış olarak kabul edilir.

- **2-Yoğunluk:** Bir davranışın bozukluk olarak kabul edilmesindeki 2. Ölçüt yoğunluktur. Ör; 5 yaş çocuğunda öfke ve huysuzluk doğarken, bu davranış başkasına fiziki zarar verme Şekline dönüşürse, davranış bozukluğu kategorisine girer.
- **3-Süreklilik:** Çocuğun belirli bir davranış türünü ısrarlı bir biçimde ve uzun zaman devam ettirmesidir.
- **4-Cinsel rol beklentileri:** Erkeklerde kızlara oranla daha saldırgan olmaları beklenirken, davranışları ile erkeklere benzer saldırgan davranan kızların davranışları normalden sapan davranış kategorisine girer.

GENEL OLARAK DAVRANIŞ BOZUKLUKLARININ NEDENLERİ

- **-Dikkat çekmek:**Çocuğa gerekli sevgi ve ilgi gösterilmediğinde ya da yeterli zaman ayrılmadığında dikkat çekmek için davranış bozukluklarına yönelir.
- **-Ebeveynlere karşı güç kazanma isteği:**
- **-İntikam alma isteği:** Özellikle dayak yiyen,sevgi verilmeyen çocuk ana-babasından intikam almak ister.aşırı otoriter ve baskıcı tutum, katı disiplin ana-babaya karşı öfke ve nefret duygularının gelişmesine ve buna paralel olarak başkaldırıcı bir bireyin oluşmasına neden olur.
- **-Yetersizlik:**Çocuğun kendine güvensiz olması davranış bozukluklarına neden olur. Anne-babanın aşırı koruyucu, hoşgörülü tutumu, gerektiğinden fazla özen gösterilmesi fazla kontrol anlamına gelir. Sonuçta çocuk diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal olarak çabuk kırılan bir kişi olur.Bu durum çocuğun kendi kendisine yetmesine olanak vermez ve davranış bozukluklarına neden olur.

DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARLA OLUMLU İLİŞKİ NASIL KURULUR?

- **1-Karşılıklı Saygı:**Azarlamak, bağışlamak, vurmamak, susturmak,tutarsız davranmak çocuğa saygısızlığın göstergesidir. Her ana-baba çocuklarına saygı göstermeyi öğrenmelidir. Her çocuk ayrı bir birey olarak ele alınıp, fikirleri sorulmalı ve fikirlerine saygı gösterilmelidir.
- **2-Çocuğa zaman ayırmak:** Çocukla ilgilenmek, zaman ayırmak gerekir. Birlikte geçirilecek zaman nicelik değil, nitelik olarak önemlidir. Birlikte çocuğun hoşlanacağı faaliyetler yapılabilir.
- **3-Cesaretlendirme:**Çocuğun kendine güvenmesini istiyorsa önce anne-baba çocuğa güvenmelidir. Çocuğun çabasını övmeli ve yüreklendirmelidir. Cesaretlendirme çocuğun kendini değerli algılayabilmesi için çok önemlidir.Cesaretlendirme çocuğu olduğu gibi kabul edip, kendi olduğu için değer vermedir.
- **4-Sevgiyi anlatmak:**Çocuğun kendini güvenli hissedebilmesi için, en azından sevildiğini bilmesi ve sevmesi gerekir.

SALDIRGANLIK

- Saldırganlık küçük çocuklarda normal bir tepki biçimidir.Çocuğun güvenlik,mutluluk ya da başka bir gereksiniminin Şekil değiştirerek başka bir biçimde ortaya çıkmasıdır.Saldırganlığı kişisel bir yaralanmanın bir başka Şekilde sonuçlanması olarak tanımlayabiliriz.Bu yaralanma sonucunda çocuğun akranlarına vurması, ısırması, eşyaları fırlatması,tekmelemesi, tükürmesi ve zarar vermeyi amaçlayan tehditler Şeklinde sözel saldırılarda bulunmasıdır.
- Sürekli ve aşırı biçimde saldırgan olan çocuk sinirli, anlaşılmaz, eyleme hazır ve aşırı geçimsizdir. İlişkileri gergin ve sürtüşmelidir. Hemen parlar ve kavgaya hazırdır. Durmadan kuralları çiğner ve ceza görür. Bu çocuklar cezadan etkilenmez ya da kısa süreli etkilenmiş gibi görünürler. Olağan anlaşmazlıkları bile bilek gücüyle çözmeye çalışırlar.Tepkileri ölçüsüz ve durumla orantısızdır. Öfkesini yenemez ve hep kendini haklı çıkarmaya çalışır. Bu çocuklar evde okulda sürekli sorun yaratırlar ve yetişkinlerle sürekli çatışma içindedirler. Genellikle erkek çocuklar daha saldırgandırlar.

SALDIRGANLIĞIN NEDENLERİ

- 1-Saldırgan davranışların ebeveynler tarafından ödüllendirilmesi. Geleneksel kültürün erkek çocuğun saldırganlığını onaylaması(Ör: parkta iki çocuk birbirini döver. Biri daha çok dayak yerse, annesinin çocuğunun kendisini savunamadığı düşüncesiyle üzülmesi)
- 2-Çocuğun yetişkinlerden katı ceza, anlayıssızlık ve yetersiz sevgi görmesi
- 3-Babanın uzun süreli yokluğunda, annenin sürekli çocuğun etrafında olmasıyla ortaya çıkan feministik ortam
- 4-TV. Ve kitle iletişimim araçlarının olumsuz etkisi(Kurtlar Vadisi örneği ver.)
- 5-Ana-baba tutumlarının olumsuzluğu, çocukla aralarındaki iletişimin iyi olmaması
- 6-Çocuğun ana-babasından dayak yemesi
- 7-Beyin zarı iltihabı, beyin zedelenmesi gibi fizyolojik sorunlar

SALDIRGAN DAVRANIŞLARI NASIL ÖNLEYEBİLİRİZ?

- 1-Her şeyden önce ana-baba çocuğa saldırganlık modeli olmamalıdır.(Evde dayak yiyen bir çocuk varsa kardeşini dövüyor. Kardeşi yoksa okulda en ufak bir sorunda arkadaşına vuruyor. Ya da hayvanlara eziyet ediyor.)Çünkü dayak herkes için olumsuz duygular yaratır.
- 2-Çok fazla saldırgan davranışlara tolerans gösterilmemelidir.Çocuğun istekleri bu tip davranışlar yapınca yerine getiriliyorsa, çocuk isteklerini yaptırmada araç olarak görmeye başlar. Bu yolla istekleri yerine getirilmemelidir.Saldırgan davranışlar ödüllendirilmemeli ve onun bu davranışının istenmeyen bir davranış olduğu hemen gösterilmelidir.
- 3-Saldırgan davranışlar kesinlikle dayakla cezalandırılmamalıdır.Ana-babanın ilgisi sevgisi azaldığında ve fiziksel cezalar uzun süre devam ettiğinde, çocukta saldırgan, asi, sorumsuz davranışlar gelişir. Saldırgan davranışlar ortaya çıktığında, yetişkinler sakin davranmalı, anormal duygusal tepkiler yerine ben dilini kullanmalıdır.(Böyle davrandığın için üzüldüm) Dayak saldırgan davranışın hemen bitiminde uygulandığı zaman, onun hemen kesilmesini sağlayabilir ancak,çocukta düşmanca duygular geliştirir.
- 4-Çocuk gergin ve sinirliyken onunla tartışmamalı, sakinleşmesini beklemeli ve daha sonra davranışı ile ilgili konuşulmalıdır.

- 5-Çocuğa sosyal olgunluğuna uygun çeşitli sorumluluklar verilmeli, başarabileceği kadarıyla bir çok Şeyleri başlatıp, bitirmesi sağlanmalıdır. Çocuk başarıma duygusunu yaşamalıdır.
- 6-Çocuğa bu davranışın dezavantajları gösterilmelidir.Saldırgan davranışları ile isteklerini elde edemeyeceğini, istediği Şeyleri kaybettiğini görmeli ve yaşamalıdır.
- 7-Olumlu davranışı pekiştirme: Ana-baba ve diğer yetişkinler çocuğun olumlu davranışını görüp, olumsuz davranışı görmemezlikten gelmelidir.Çocuk bu davranışı yapmadığında sözel olarak ödüllendirilmelidir. Ör:10dk. Kavgı etmeden ve bağırmadan oynadığında bu sözel olarak ödüllendirme.
- 8-Çocuğun dışarıda oynamasına izin verme, bu çocuğun gerilimini azaltır ve enerjisini boşaltma imkanı sağlar.
- 9-Saldırgan davranış diğer çocukların güvenliğini ciddi bir Şekilde tehdit etmedikçe bu davranışın üstünde durmamak gerekir.

- 10-Kendi kendine konuşma:Çocuk oldukça dürtüsel davranıyorsa ve onun bu yönünü kontrol etmede güçlük yaşıyorsa;çocuğa başkalarına vuracağı zaman, kendi kendini engelleyici cümleler söylemesi öğretilabilir.Ör:10'a kadar say ve ona vurma gibi.
- 11-Çocuk saldırgan modellerle karşı karşıya getirilmemelidir.TV.deki Şiddet içeren programları seyretmesi engellenmelidir.Eğer kesinlikle engel olunamıyorsa, ana-baba çocukla birlikte seyrederek Şiddetin sonuçlarını tartışabilirler.Ayrıca bu Şiddet filmlerinin gerçek yaşamın modeli değil, kurmaca olduğu çocuğa anlatılabilir.
- 12-Kızgınlıktan kurtulmak için alternatifler bulunabilir. Yumruklanabilen kil, çakılabilen çiviler,resim çizme, boyama çocuğun kızgınlık duygularını kontrol altına almayı sağlayabilir. Ayrıca futbol,basketbol gibi sporlar kabul gören çıkış yollarıdır.
- 13-Her yaş ve dönemde çocuğun temel ihtiyaçları zamanında yerine getirilmelidir.
- 14-Bu çocukların özellikle baba ile daha çok birlikte olması sağlanmalıdır.
- 15-Anne-babalar bu çocuklarla iletişim kurarken ben dilini kullanmalıdır.Ör:Böyle kavga ettiğin zaman rahatsız oluyorum, üzülüyorum gibi.kişiler duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını davranış anında dile getirmelidir.

ÇALMA

- Çalma, kendine açıkça ait olmayan bir eşyayı izinsiz olarak alıp ona sahip olmasıdır.başlangıçta davranış bozukluğu ölçütlerini ele almıştık. Çocuğun dönem özelliklerini iyi bilmemiz gerekir.
- Ör; 2yaşındaki bir çocukta sahip olma kavramı gelişmediği için, her şeyin kendisinin olduğunu düşünür. Senin, benim,onun kavramlarını ayırt edemez.Çocuk zamanla kendisinin olanla olmayanı ayırt etmeye başlar, ama bencil tutumu uzun süre devam eder.3-4 yaşlarında çocuk sormadan bir şeyin alınmayacağını bilir, ama karşı koyamaz.ilkokulun1.-2. Sınıflarında çocukların birbirlerinin renkli kalem, silgi vb. Gözü kalır.Bu yaşlardaki diğerlerinin eşyalarını alma davranışını çalma olarak kabul etmiyoruz.
- Okul çağlarında görülen ve sık tekrarlayan çalmalar üzerinde önemle durmak gerekir. 10 yaşından sonra sürekli olarak devam ederse bu çocukta ciddi bir duygusal bozukluğun göstergesidir ve profesyonel yardım almak gerekir.

NEDENLERİ

- 1-Çocuğa yeterli harçlık verilmemesi:Çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması
- 2-Çocuğun hayatında önemli bir yoksunluk:Böylece çalma sembolik olarak ana-babanın sevgi, ilgi eksikliğinin yerini tutar. Sevilmediğini düşünen çocuk, ilgi çekmek için çalabilir. Bazen ana- baba kaybından sonrada ortaya çıkabilir. Genellikle çalma davranışı gösteren çocukların, alkolik veya suçlu ana-babalar tarafından yetiştirildiği ve ihmal edildiği belirlenmiştir.
- 3-Çocukta mülkiyet fikrinin gelişmemiş olması:
- 4-İntikam almak:Ör; başarılı bir çocukla kıyaslanan bir çocuk, ondan intikam almak için eşyalarını alabilir. Çocuk otoriter ana-baba ya da öğretmenden intikam almak için de çalabilir.
- 5-Ana-babanın çocuğun yaptığı bu davranıştan bilinç altı zevk alması: Çocuk bunu hisseder ve çalmaya devam eder.
- 6-Çocuk özdeşleşmek için kendine kötü örnek seçmiş olabilir:Çocuk bir grubun onayını almak için yapabilir.Amaç çalmak değil, başkalarını yaranmaktır.
- 7-Özgüvenini artırmak için:Bazı çocuklar kendi güçlerini, erkekliklerini kanıtlamak için yaparlar.
- 8-Çocuğun anne-baba ile hesaplaşmasının bir yolu olabilir:
- 9-Depresyon,yeni doğan kardeşe duyulan kıskançlık veya öfkenin çocukta yarattığı stresin göstergesi olabilir.Ör; eşine kızan bir annenin çocuğa bağırması

NASIL ÖNLENİR?

- 1-Değerleri Öğrenmek:Çocuğa dürüstlük ve başkalarının mülküne önem verme öğretilmelidir.Anne-baba örnek olmalıdır.
- 2-Örnek oluşturma: Önce anne-baba çocuğa örnek olmalıdır. Başkasına ait eşyalar alınmamalı, bulunmuş eşyalar geri götürülmeli, diğer insanlar kandırılmamalıdır. Otelden havlu alan baba örneği ver.
- 3-İletişimi güçlendirmek:Eğer evde çocuk yakın ilişkiden yoksunsa, yeterli zaman ayrılmıyorsa, aile bireyleri arasındaki ilişki güçlendirilmelidir
- 4-Çocuğa belirli bir miktarda harçlık verilmelidir.Çocuğun gereksinimlerini karşılayabilecek belirli bir harçlık mutlaka verilmelidir.Çocuk ihtiyacı olduğunda tekrar alabileceğini bilmelidir.Kumbara anlat.
- 5-Mülkiyet hakları:Çocuğa ihtiyacı olduğunda , kendisine ait olmayan bir eşyayı nasıl ödünç alabileceği ve bunu nasıl geri vereceği öğretilmelidir.
- 6-Etrafta bozuk para gibi cezbedici eşyalar bırakılmamalıdır.
- 7-Çocuğun kendisine ait eşyaları olmalıdır.Çocuğun en azından bir kaç eşyası olmalıdır.Anne-baba çocuğun eşyalarını kullanacağı zaman ondan izin almalıdır.

YALAN

- Günlük yaşamımızda bir çok insan yalana başvurur. r; arkadaşımıza "bugün seninle olmayı canım istemiyor" yerine, "işim var" deriz. Çünkü gerçeği söylersek onu inciteceğimizden korkarız. Yalan herkesçe ayıplanan bir davranıştır. Genellikle kendi yalanımızı gerekli, diğer insanların söylediği yalanı büyük yalan olarak görürüz.

NASIL ÖNLENİR?

- 1-yetişkinler örnek olmalıdır.Eğer anne-baba başkalarına yalan söyleyecek olursa, çocuğun dürüstlüğün önemini anlaması çok güç olacaktır.Çocuklar hangi yaşta olursa olsun yaşına uygun bir dille doğruyu söylemek gerekir.
- 2-Aşırı tepki göstermemek gerekir,yumuşak ve hoşgörülü olmalı ve cezadan kaçınmalıdır.aşırı tepki göstermek, çocuğun sizin öfkenizden korunmak için, yalan söylemeye devam etmesine yol açar.
- 3-Çocuklardan başaramayacakları Şeyler beklememelidir.
- 4-Fazla baskıdan kaçınmalı ve koyduğumuz kurallarla çocuğun yaşamını fazla sınırlamamalıyız.
- 5-Çocuğu yetişkinler araç olarak kullanmamalıdır.Örnek; anne ya da babanın çocuğa yalan söyletmesi. Annenin "bu yaptığımızı baban duymasın" demesi.

- 6-Gizli polis gibi çocuğu sorgulamamalı:Ör; "Doğru söyleyince ceza vermeyeceğim" dedikten sonra, çocuk doğruyu söyleyince "biliyordum" diyerek tepki vermek ya da dayak, çocukta yalanı pekiştirir.Çünkü çocuk doğruyu söyleyince olumsuzlukla karşılaşmaktadır.
- 7-Çocuğun diğer çocuklarla kıyaslanmaması gerekir.
- 8-Ana-baba-çocuk iletişiminin olumlu olması gerekir. Çocuk istek, sıkıntı, kaygı ve endişelerini bizimle konuşabilmelidir. Çocuğu dinlemek ve çözüm yollarını kendisinin bulmasına yardımcı olmak gerekir.
- 9-Yalan söylediği için çocuğu suçlamamak gerekir."Yalancı" etiketi yapıştırılmış olan bir çocuk, bu etiketin gereklerini yerine getirecektir, çünkü yaptığı işin kendini yansıttığına inanır. Bu davranışı onaylamasak bile,Çocuğumuzun kişiliğini bu davranıştan ayrı tutmak gerekir.Salt kendisi olduğu için onu sevdiğinizi çocuğunuzun anlamasına yardımcı olun.
- 10-Doğrudan emin olmak için kontrol edin. Çocuğa "ödevin bittimi" diye sormak yerine "ödevini görmek istiyorum" deyin.Bu davranış hem kontrol edileceği için ödevini düzgün yapmasını sağlar hem de sonucundan çekindiği için yalan söylemez.

KÜFÜR

○ NEDENLERİ

- 1-Dikkat çekme:Bazı çocuklar ana-babadan yeterli ilgiyi göremiyorlarsa, dikkat çekmek için küfrederler.
- 2-Sarsılma:Bazı çocuklar için yetişkinleri Şok etme, rahatsız etme eğlenceli olabilir.
- 3-Ağızdan kaçırma:İnsanlarda engellenme ya da kızgınlık hissedildiğinde ya da fiziksel bir gerginlik olduğunda küfürün ağızdan çıkırması çok doğaldır. Çok engellenen, yaşama alanı çok daraltılan çocuk, kızgınlık olarak küfredebilir.
- 4-Savunma:Bazıları için kötü söz söyleme bir savunma davranışıdır.Küfür etmenin tam anlamıyla yasak olduğu çevrede yetişenler, isyan ederek bağımsızlıklarını göstermek isterler.
- 5-olgunlaşma:Bazen de çocuklar yetişkin olmanın bir sembolü olarak, kötü söz söylerler.
- 6-Akranları tarafından onaylanması:
- 7-Çocukça bir zevk:Küçük çocuklarda banyo ve ona ilişkin konuşmak, çocuklarda bir tür çocuksu seksüel zevk alma durumu ortaya çıkarmaktadır.

NE YAPILMALIDIR?

- 1-Örnek oluşturma:Eğer kaba ve küfürlü bi konuşma eğilimini kendinizde engelleyebiliyorsanız, çocuğunuzda bu kontrolü sizi taklit ederek öğrenecektir.
- 2-Dürtülerini ifade edebilme:Eğer çocuk, size olan kızgınlıklarını rahatlıkla dile getirebiliyorsa, bu özgürlüğe sahip ise, olumsuz duygularını belirtmek için daha az küfürlü sözcük kullanacaktır.
- 3-tartışma:Bu kelimeler bir kağıda yazılarak tanımlanır ve daha sonra tartışılır.
- 4-önemsememek:Çocuklar kötü sözcükler kullandığında,anne-babalar bu duruma pek fazla üzülüp şaşırıyorlarsa, çocukların bu sözcükleri söylemeleri için bir nedenleri kalmayabilir.
- 5-"Dilsizlik Oyunu":Ana-babalar böyle durumlarda Şoke olmaktan çok, sessizlik oyunu oynayarak çocuğu yönlendirebilirler. "senin kullandığın kelimenin anlamı nedir?", "anlamıyorum", denilerek çocuktan yanıtlaması istenir.

- 6-Yaratıcı olmaya özendirmek:Yaratıcı uğraşlar, yazınsal faaliyetler, spor vb. Yaratıcılığı artırıp kötü söz kullanımını engeller.
- 7-Kötü sözcüklerin yıpratılması:Çocuk bu kelimeyi kullandığında 5 dakika boyunca bu kelimeyi söylemesini isteyin. Büyük olasılıkla bir daha kullanmayacaktır. Söylemek istemediği zaman, ancak kötü sözcüğü kullanmaktan dolayı verilen cezayı uyguladıktan sonra, istediğini yapabileceğini söyleyin.
- 8-Ciddi cezalandırmama:Eğer çocuğunuzu, döverek, bağırarak, tehdit ederek cezalandırırsanız; çocuğunuz bu bu kelimeleri yakalanıp cezalandırılmamak için, gizlice kullanmayı öğrenir.
- Uygun olmayan bu sözcüklerin yerine, uygun kabul edilebilir sözcükler kullanması için çocuğu bilgilendirmek gerekir.Çocuk olumlu sözcük kullandığında, çocuğun övülmesi teşvik edilmesi gerekir.

